

Ellen Heijmerikx

Blinde wereld

UITGEVERIJ

XL

DEVENTER

1

Vandaag vervloek ik de Noorse broeders

Volgens mam ga ik mank aan twee zijden, sinds ik de Gemeente van de Noorse broeders heb verlaten. Niet lichamelijk. Ze bedoelt: ik zoek zonde en God tegelijk. Geestelijk. Het zijn ook twee regels van een lied uit het blauwe liederenboekje dat de broeders gebruiken tijdens hun samenkomsten. Maar ik weet dat ik de zonde niet zoek, nog niet, daar ben ik veel te schijterig voor. En God...?

Ik zou het haar wel willen uitleggen. Ten eerste dat als ik aan God denk, ik automatisch aan Else-Marthe denk. Haar geelbleke gezicht. Niet schijnbaar slapend. Nee. Duidelijk verlaten. Levenloos. Het gebloemde sjaaltje om haar hals. Ik zou mam willen vertellen dat dan de kleuren verdwijnen, dat mijn borstkas zich vult met glassplinters. Dat ik niet wil geloven in een hel waar zelfmoordenaars voor eeuwig spijt hebben van hun daad. Dat ik dan ook geen zin meer heb in een hemel waar de betere mensen voor eeuwig glimlachen. En ten tweede zou ik willen zeggen dat niet ik, maar juist zij aan één zijde mank gaat omdat ze God elke minuut van haar leven zoekt. Dat als de Gemeente van de Noorse broeders mee-

deed aan de religieuze Olympische Spelen, zij dan voor haar lijden, strijden en geestelijk hordelopen op alle afstanden de gouden medaille won. Maar je kunt mam beter gelijk geven. Dat scheelt je minstens een uur.

Ze kwam op de fiets door de motregen met haar hoofddoek vastgeknoopt onder haar kin. Haar donzige wangen waren vochtig en ze hijgde licht. Uit haar fietstas haalde ze een doos eieren, een halve cake verpakt in een witte pedaalemmerzak en een weckpot met grauwgroene bonen.

‘Zo kind,’ zei ze, ‘wat kan ik voor je doen?’

Als bruid van Jezus ga je niet om met een afvallige. Ook niet als het je eigen kind is. Daarom drinkt ze met mij geen koffie, maar helpt ze met afstoffen. Dat mag wel: de huishouding doen. Ook bij een verlorene, die sinds vijf maanden op zichzelf woont.

Terwijl ze de stofdoek langs mijn brandschone vensterbank haalt, het randje boven de gaskachel poetst, volbrengt ze haar goddelijke taak: het verdwaalde schaap teruglokken in de Gemeente, het tegenstribbelende dier meesleuren naar de kring van liefdevolle broeders en zusters, het terugduwen in de lange warme armen van Jezus.

Ze praat. Ik staar naar haar handen, naar de dikke blauwe kabels onder de ouder wordende huid waar

uitverkoren bloed doorheen stroomt dat niet zoals blauw bloed erfelijk blijkt te zijn. Halleluja! En ik vraag me af waarom ik ze niet mis, die zorgende handen vol vlekken, de broeder- en zusterkring van mijn jeugd, en of dat wel normaal is? Of ik wel normaal ben?

Een paar dagen later komt pap. Hij legt een gevild konijn in een supermarktzak op het aanrecht. De harige pootjes steken door het gat van het handvat. Hij bespiedt mijn nieuwe jurk, gluurt mijn kamer rond alsof hij verwacht dat de zonde als naakte posters tegen de muren hangt. Ik laat de radio aanstaan. Jobs asbak op de vensterbank glimt en glanst alsof de zon schijnt. Het valt tegen. Meer zondigs heb ik op dit moment niet in voorraad. Een tv is te duur, interesseert me ook niet.

‘Nee bedankt.’ Hij hoeft geen koffie, wat ik ook niet had verwacht. Hij kucht, strijkt met zijn vingers bedachtzaam door zijn Brylcreemhaar alsof hij wat wil gaan zeggen. Iets wat alles zal veranderen. Wat ons leven weer helemaal goed zal maken. Een wonder misschien, zoals Jezus dagelijks sprankelende, voor altijd gelukkig makende wonderen verrichtte, zodat je onmogelijk aan hem kon twijfelen. Ik doe een stap naar hem toe, glimlach. Maar het is iets anders wat er over zijn lippen komt. Een schuchtere mededeling

waar ik verbazingwekkend rustig op reageer, gewillig luisterend, schuldig, zoals me dat geleerd is als jonge zuster en waar ik verduiveld goed in ben.

‘Ze denken dat jij er de hand in hebt gehad, Kieke. Dat Else-Marthe anders zichzelf niet van het leven had beroofd. Jouw wereldse invloed op haar... Broeder Donker is ervan overtuigd.’

Even breekt de zon door, schuift traag smalend door de kamer, vervaagt tussen grijze bolletjes vloerbedekking. De bus rijdt voorbij. Het raam aan de straatkant van mijn souterrain trilt in zijn sponningen.

Eert uw vader en uw moeder, opdat het u welga en gij lang leeft op aarde. En als je dat niet doet, dan ga je vroeg dood, treft je het grootst mogelijke noodlot. En pap bedoelt het niet zo. Hij praat de broeders alleen maar na. Zijn hele leven al. En tegen mij vooral zo beknopt mogelijk. Omdat hij tegelijkertijd denkt aan mams overvloedige openbaringen. Die wil hij me besparen. En dat is lief. Zorgzaam.

Hij knikt meelevend. Dan loopt hij de drie treden op naar mijn voordeur. ‘Ik moet nu echt gaan.’

‘Dag pap,’ zeg ik bijna blij.

‘Bedankt voor het konijn,’ zeg ik ook nog als hij het paadje naar de auto af loopt. ‘De groeten aan mam,’ roep ik luid als hij al is ingestapt en de deur dichtslaat.

Ik kijk de grijze Citroën na tot hij de bocht omslaat.

Dan loop ik terug, gris het konijn van het aanrecht en steek de straat over naar de zijkant van de flat. Alleen de achterpootjes steken nog onder het deksel van de vuilcontainer vandaan als ik de supermarktzak erin heb geschoven. Een vettig stuk krant. Maart 1983. Ik ben misselijk, blijf toch staan, ondanks de gescheurde afvalzakken, de rotte vis, het maandverband, de blauwgroene vliegen. Met beide handen streel ik het zachte bont dat nog op de voetjes zit.

‘Sorry, ik lust je wel, weet alleen niet hoe het moet in de pan. En pap meent het niet zo, de broeders bedoelen het niet zo.’

Een rukwind zwiept het deksel op, de ijzeren scharnieren piepen. *Wie tot zijn broeder zegt: Dwaas, zal vervallen aan het hellevuur.*

Ik dwing mijn linkerhand het konijn los te laten, langs het vlekkerige maandverband te glijden, door de vis te graven: eigen schuld! Ik kokhals. Dan draai ik me om. Met mijn arm ver uitgestrekt loop ik terug naar huis.

2

De samenkomst begon. We gingen bidden, allemaal, met dichte ogen en monden en met onze knieën op het linoleum. Pap kon dat, linoleum leggen. Hij en de andere broeders hadden het op de vloer in de sa-

menkomstzaal geplakt. Eerst was het een vies oud hok, maar nu was het een schoon kaal zaaltje met lange buislampen, gladde houten stoelen en een microfoon. De broeders waren er blij mee. Eindelijk hoeven we geen thuissamenkomsten meer te houden, zeiden ze met brede lachmonden. En broeder Oostveen sloeg pap op zijn schouder: nu zijn we een Gemeente die kan groeien, net als andere Gemeenten in Nederland en Noorwegen.

Wie de geest kreeg bad hardop. Om de beurt. En wie na het bidden de geest kreeg ging spreken. Ook om de beurt. Zo hadden de Noorse broeders dat bedacht, en zo deden de Hollandse broeders dat.

Een geest is een dood mens, vertelde mijn broertje Job, en die vliegt door de lucht. Maar ik zag niks. Hij kon ze wel zien. Ze hebben wrattengezichten en bloedogen, zei hij, en hij kon ze ook nadoen. Dan klapte hij zijn oogleden om zodat hij rode vleesrandjes om zijn oogbollen had.

‘Lieve God, zegen deze samenkomst...’ Paps leidersstem klonk door de zaal.

‘Vader, ik wil u om een zegen vragen...’ Mams stem bad dwars door die van hem heen. Mijn hoofd schoot omhoog. Dit mocht niet. Dit mocht echt niet. Mijn handen wilden niet meer vouwen, werden vuisten.

‘Geef ons Uw woord...’ Pap bad luider.

‘Maak ons hart ontvankelijk...’ Mam sprak luider.

Ik duwde mijn duimen tegen mijn ogen; *je zult de ander altijd voor laten gaan*. Duwde harder; *de ander hoger achten dan jezelf*. Ik zag rode lijntjes in het aardedonker aan de binnenkant van mijn ogen; maar de broeders zelf gingen wel altijd voor de zusters; draden die wild heen en weer zwiepten door de storm in mijn hoofd. Waarom ging mam dan door? Zusters mochten niet spreken in een samenkomst. Zo moeilijk was dat toch niet?

‘Leer ons met vreugde Uw...’

‘Opdat wij mogen leren...’

Nee, nee, nee! Ik had zin in touwtjespringen, of nog beter: met stoepkrijt een reuzenpaddenstoel tekenen op de achterplaats. Wat zouden de broeders en zusters in de zaal er wel niet van denken?

Ik opende mijn ogen. Tussen mijn vingers door gluurde ik naar pap. Hij bad met opgeheven armen. Zijn kin wees richting God. Hij zou niet stoppen, dat was zeker. Toen keek ik naar mam. Haar handen lagen strak gevouwen op de zitting van haar stoel. Haar rug was een plank. Zij zou ook niet stoppen.

Ik sloot mijn ogen weer.

‘Lieve Vader God,’ bad ik zacht, ‘laat ze ophouden, alstublieft. Nu! Laat anders alleen pap doorgaan, want hij is de leider van de samenkomst.’ Een broeder kuchte, kuchte nog eens. Het was heet. Het linoleum zweette onder mijn knieën. Ik rook de lijm

waar pap de vloer mee had vastgeplakt. ‘Waarom stopt u ze niet, God? Ik zal later altijd onderdanig zijn. Beloofd!’

Iemand lachte zacht. Ik deed mijn ogen open. Liv, mijn samenkomstvriendinnetje, zat naast me. Ze had me gehoord, lachte me uit. ‘Zie je wel dat God niet luistert.’ Livs krulletjes knikten heftig.

Ik beefde.

Liv boog zich naar me toe, fluisterde: ‘Hij heeft bananen in zijn oren.’ Haar hand wapperde oneerbiedig naar het plafond.

‘Dat kan toch niet.’

‘Het is niet echt. Alsof.’

Er lagen bolletjes water tussen mijn ellebogen op de zitting van mijn stoel. De streepjes in het hout leken breder in de bolletjes, alsof ik keek door de loep van Job. Pap riep nu naar God en mam sprak alsof ze de woorden heel hard stukbeet. De broeders en zusters in de zaal zwegen.

‘Huil je? Je huilt hè?’

Liv boog weer naar me toe. Haar krullen prikten tegen mijn wang. Ze luisterde helemaal niet naar pap en mam. Het kon haar niks schelen. Ze gaf me een kus. ‘Ik weet een mop, voor straks, na het bidden. Oké?’

Ik veegde de bolletjes weg met mijn mouw. Ik huilde niet. Ik was net als Liv, het kon me niks schelen, he-

lemaal niks. Ze baden maar raak. Ik lachte, bibberde een beetje.

Pap zei: 'Amen.' Ik zei: 'Dank u, lieve Vader God, dank u.' Mam zei: 'Opdat wij allen mogen leren...' Ze ging nog even door met haar gebed. Niet voor God. Voor pap. Zo liet ze het merken: dat zij meer goddelijke wijsheid bezat dan hij. Maar pap wilde dat niet toegeven en gelijk heeft-ie, zou Job zeggen. Eindelijk zei ze ook: 'Amen.'

We mochten weer gaan zitten. Mijn zolen piepten. We zongen. Uit het blauwe liederenboekje. Ik kon nog niet lezen, maar ik kende al een heleboel liederen uit mijn hoofd.

'Sluit de luiken van mijn ogen, eer de lust het hart besmet. Doe toch kleppen voor uw oren, waakt en bidt en opgelet.'

Liv zong niet mee. Ze vond de liederen stom. Ik dacht: misschien durf ik dat later ook weleens, iets niet doen omdat ik het stom vind, iets doen dus wat pap niet wil. Ik wilde het heel graag; net zo graag als een poppenwagen of een prinsessenjurk. Maar God was het altijd eens met pap.

Na de samenkomst zaten we thuis op de bank, zoals altijd in een vaste volgorde. Vooraan Job, daarnaast Hanna, dan Line en dan ik. Door het voorraam zag ik de pijpen van de Hoogovens. Als het donker werd